

KOMMISSIONENS TILLKÄNNAGIVANDE**Riktlinjer för användning av livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel som foder**

(2018/C 133/02)

KAPITEL 1

INLEDNING

1.1 Bakgrund, syfte och tillämpningsområde

Kommissionen har fastställt en handlingsplan för att minska livsmedelsavfallet som en integrerad del i den cirkulära ekonomin⁽¹⁾. Utan att konkurrera med försörjningen till livsmedelsbanker⁽²⁾ är ett av initiativen att ta tillvara näringsämnen i livsmedel⁽³⁾ som av kommersiella skäl eller på grund av tillverkningsproblem eller vissa defekter inte längre är avsedda som livsmedel, genom säker användning i foder, utan att äventyra djurs och människors hälsa. Det faktum att sådana livsmedel används som foder innebär att materialen inte behöver komposteras, omvandlas till biogas eller bortskaffas genom förbränning eller deponering. Åtskillnaden mellan livsmedel, animaliska biprodukter, foder och avfall får tydliga konsekvenser med anledning av de olika produkttypernas lagstiftningsram.

Ett samråd med intressenter hölls inom EU-plattformen för livsmedelsförluster och livsmedelsslöseri⁽⁴⁾ under fjärde kvartalet 2016 för att fastställa problemen avseende initiativet. Företagarna uppgav att följande betydande eller oproportionerliga bördor kan göra det svårare för eller till och med hindra dem från att tillhandahålla livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel som foder:

- Faktorer som påverkar förmågan att säkerställa att livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel och som används som foder är förenliga med foderlagstiftningen, det vill säga kraven för fodersäkerhet: tillämpning av förfaranden utifrån principerna om faroanalys och kritiska stympunkter (HACCP), särskild märkning, separat lagring och transport av livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel.
- Dubbelregistrering av anläggningen som livsmedels- och foderföretag, vilket innebär att anläggningen får genomgå ett större antal kontroller som utförs av flera olika inspektionsmyndigheter (livsmedel, animaliska biprodukter, foder, avfall).
- Skyldighet i flera medlemsstater att delta i privata certifieringssystem för god tillverkningssed för att tillhandahålla foder till foderindustrin, även om sådana system är frivilliga ur rättslig synvinkel.
- Bristande harmonisering av kraven om registrering av livsmedelsföretagare i medlemsstaterna. Vissa medlemsstater kräver endast att foderföretagare ska vara registrerade om livsmedel av icke-animaliskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel tillhandahålls direkt till jordbrukarna som foder. Andra medlemsstater kräver däremot att alla livsmedelsföretagare som tillhandahåller livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel och som ska användas som foder ska vara registrerade som foderföretagare.

Avsikten med riktlinjerna är att åtgärda dessa problem inom den nuvarande rättsliga ramen. De medför således inga nya rättsliga bestämmelser, och de syftar inte heller till att täcka samtliga bestämmelser på detta område på ett uttömmande sätt. Det bör också noteras att riktlinjerna inte påverkar EU-domstolens tolkning av unionsrätten.

⁽¹⁾ Att sluta kretsloppet – en EU-handlingsplan för den cirkulära ekonomin, COM(2015) 614 final, 2 december 2015.

⁽²⁾ För EU:s riktlinjer för livsmedelsdonationer, se http://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/library/index_en.htm

⁽³⁾ Fotnoten ej relevant på svenska.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/eu-platform_en

Målet med riktlinjerna är att göra det lättare att använda vissa livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel som foder, med och utan produkter av animaliskt ursprung. Riktlinjerna bör underlätta för behöriga myndigheter på nationell och lokal nivå samt för aktörer i livsmedelskedjan att tillämpa relevant unionslagstiftning. Detta mål bör nås genom att

- förklara vilken lagstiftning som är tillämplig beroende på klassificeringen av en viss produkt,
- förbättra klarheten angående rättsläget, och
- presentera exempel på bästa praxis som är förenlig med unionens nuvarande regelverk och samtidigt förebygga onödig administrativ börda.

Riktlinjerna omfattar

- produkter från livsmedelstillverkning (produkter som tillhandahålls av livsmedelstillverkare), och
- livsmedel som har släppts ut på marknaden, förpackade eller i lösvikt (livsmedel som tillhandahålls av grossister och återförsäljare av livsmedel).

Riktlinjerna omfattar inte användning i foder av

- livsmedelstillsatser, livsmedelsenzymmer och livsmedelsaromer enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1331/2008 ⁽¹⁾,
- kosttillskott enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG ⁽²⁾, och
- matavfall ⁽³⁾.

1.2 Rättsliga definitioner

De allmänna bestämmelserna för införlivande av livsmedel i foderkedjan fastställs i Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 178/2002 ⁽⁴⁾, (EG) nr 183/2005 ⁽⁵⁾, (EG) nr 767/2009 ⁽⁶⁾ och bestämmelserna för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 ⁽⁷⁾ (nedan kallad *förordningen om animaliska biprodukter*).

I detta tillkännagivande avses med "livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel" livsmedel som tillverkats som livsmedel helt i linje med unionens livsmedelslagstiftning men som inte längre är avsedda att användas som livsmedel.

Livsmedel definieras i artikel 2 i förordning (EG) nr 178/2002 som "alla ämnen eller produkter, oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor".

Livsmedelsföretag definieras i artikel 3.2 i förordning (EG) nr 178/2002 som "varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver någon av de verksamheter som hänger samman med alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan av livsmedel".

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1331/2008 av den 16 december 2008 om fastställande av ett enhetligt förfarande för godkännande av livsmedelstillsatser, livsmedelsenzymmer och livsmedelsaromer (EUT L 354, 31.12.2008, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG av den 10 juni 2002 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om kosttillskott (EGT L 183, 12.7.2002, s. 51).

⁽³⁾ Enligt kommissionens förordning (EU) nr 142/2011 (EUT L 54, 26.2.2011, s. 1) avses med matavfall alla typer av matavfall, inklusive använd matolja, från restauranger, storkök och andra typer av kök, inbegripet centralkök och hushållskök.

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet (EUT L 31, 1.2.2002, s. 1).

⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005 av den 12 januari 2005 om fastställande av krav för foderhygien (EUT L 35, 8.2.2005, s. 1).

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2009 av den 13 juli 2009 om utsläppande på marknaden och användning av foder, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 och om upphävande av rådets direktiv 79/373/EEG, kommissionens direktiv 80/511/EEG, rådets direktiv 82/471/EEG, 83/228/EEG, 93/74/EEG, 93/113/EG och 96/25/EG samt kommissionens beslut 2004/217/EG (EUT L 229, 1.9.2009, s. 1).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter) (EUT L 300, 14.11.2009, s. 1).

Livsmedelsföretagare definieras i artikel 3.3 i förordning (EG) nr 178/2002 som "de fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i livsmedelslagstiftningen uppfylls i det livsmedelsföretag de driver".

Foder definieras i artikel 3.4 i förordning (EG) nr 178/2002 som "alla ämnen eller produkter, inbegripet tillsatser, och oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda för utfodring av djur".

Foderföretag definieras i artikel 3.5 i förordning (EG) nr 178/2002 som "varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver någon av de verksamheter som hänger samman med produktion, framställning, bearbetning, lagring, transport eller distribution av foder, samt alla producenter som producerar eller lagrar foder för utfodring av djur på sin egen jordbruksanläggning".

Foderföretagare definieras i artikel 3.6 i förordning (EG) nr 178/2002 som "de fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i livsmedelslagstiftningen uppfylls i det foderföretag de driver".

Anläggning definieras i artikel 3 d i förordning (EG) nr 183/2005 som "varje enhet i ett foderföretag" och i artikel 2.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 ⁽¹⁾ som "varje enhet i ett livsmedelsföretag".

Anläggning definieras i artikel 3.13 i förordningen om animaliska biprodukter som "varje plats där det utförs någon verksamhet som inbegriper hantering av animaliska biprodukter eller därav framställda produkter, med undantag för fiskefartyg".

Detaljhandel definieras i artikel 3.7 i förordning (EG) nr 178/2002 som "hantering och/eller bearbetning av livsmedel och lagring av det på det ställe där produkten säljs eller levereras till slutkonsumenten, inbegripet distributionsterminaler, catering, personalmatsalar, allmänna serveringsställen, restauranger eller liknande livsmedelsservice, affärer, distributionscentrum och grossistaffärer".

Utsläppande på marknaden definieras

- a) i artikel 3.8 i förordning (EG) nr 178/2002 som "innehav av livsmedel eller foder för försäljning, inbegripet utbudande till försäljning eller varje annan form av överlåtelse, kostnadsfri eller inte, samt försäljning, distribution och andra former av överlåtelse" och
- b) i artikel 3.14 i förordningen om animaliska biprodukter som "all verksamhet som syftar till att sälja animaliska biprodukter eller därav framställda produkter till tredje man i gemenskapen eller varje annan form av överlåtelse mot betalning eller utan motprestation till sådan tredje man eller lagring för leverans till sådan tredje man".

Animaliska biprodukter definieras i artikel 3.1 i förordningen om animaliska biprodukter som "hela kroppar eller delar av kroppar från djur, produkter av animaliskt ursprung eller andra produkter som fås från djur och inte är avsedda som livsmedel, inbegripet ägg, embryon och sperma".

Framställda produkter definieras i artikel 3.2 i förordningen om animaliska biprodukter som "produkter som fastställts genom en eller flera behandlingar, omvandlingar eller steg i bearbetningen av animaliska biprodukter".

Före detta livsmedel definieras i del A punkt 3 i bilagan till kommissionens förordning (EU) nr 68/2013 ⁽²⁾ som "livsmedel, annat än återanvänt köks- och matavfall, som tillverkats för att användas som livsmedel i full överensstämmelse med EU:s livsmedelslagstiftning men som inte längre är avsedda att användas som livsmedel av praktiska eller logistiska skäl, eller på grund av problem i form av tillverknings- eller förpackningsdefekter eller andra defekter som inte utgör någon hälsorisk när de används som foder".

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien (EUT L 139, 30.4.2004, s. 1).

⁽²⁾ Kommissionens förordning (EU) nr 68/2013 av den 16 januari 2013 om en förteckning över foderråvaror (EUT L 29, 30.1.2013, s. 1).

Foderråvaror definieras i artikel 3.2 g i förordning (EG) nr 767/2009 som "produkter av vegetabiliskt eller animaliskt ursprung, vars främsta syfte är att uppfylla djurs näringsbehov, i naturligt tillstånd, färska eller konserverade liksom produkter som härletts därur genom industriell bearbetning och organiska eller oorganiska ämnen, med eller utan fodertillsatser, som är avsedda för utfodring av djur, antingen direkt som sådana, eller efter bearbetning eller för att framställa foderblandningar eller som bärare i foderblandningar".

Avfall definieras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG⁽¹⁾ (ramdirektivet om avfall) som "ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med". Förtydliganden av det centrala begreppet "att göra sig av med":

- Att göra sig av med (kassering) innefattar såväl återvinning som bortskaffande av avfall. Detta innebär dock inte att varje ämne som återvinns eller bortskaffas automatiskt är avfall.
- Kassering kan göras av ett ämne med ett positivt, neutralt eller negativt marknadsvärde.
- Kassering kan krävas enligt lag, väljas medvetet av innehavaren eller ske oavsiktligt.
- Ett materials lagringsplats innebär inte att materialet på förhand kan klassificeras som avfall.

"Återvinning" definieras i ramdirektivet om avfall som "varje förfarande vars främsta resultat är avfall som har ett nyttigt ändamål, genom att det antingen vid anläggningen eller i samhället i stort ersätter annat material som i annat fall skulle ha använts för ett visst syfte eller förbereds för detta syfte".

1.3 Klassificering av livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel

Livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel:

- a) Produkter som inte består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animaliskt ursprung. Sådana produkter av icke-animaliskt ursprung kan
 - i) direkt utgöra foder enligt definitionen i och tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 178/2002, om de är biprodukter från livsmedelstillverkning, eller
 - ii) utgöra avfall enligt definitionen i och tillämpningsområdet för ramdirektivet om avfall (innan de blir foder), om de är slutprodukter.
- b) Produkter som består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animaliskt ursprung. Sådana produkter av animaliskt ursprung utgör animaliska biprodukter enligt definitionen i och tillämpningsområdet för förordningen om animaliska biprodukter (innan de blir foder).

Lagen kan föreskriva att en produkt ska dras tillbaka från livsmedelskedjan och att det ska säkerställas att produkten inte längre är avsedd att användas som livsmedel (t.ex. att ett lättfördärligt livsmedel inte får släppas ut på marknaden i unionen efter sista förbrukningsdag, eftersom det då är osäkert som livsmedel). I annat fall kan ansvarig livsmedelsföretagare fatta ett sådant beslut. Ett beslut om att en produkt som är avsedd att användas som livsmedel ska dras tillbaka från livsmedelskedjan är oåterkalleligt.

Om livsmedlet består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animaliskt ursprung, omfattas det direkt av bestämmelserna i förordningen om animaliska biprodukter. Livsmedel av animaliskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel blir därför först animaliska biprodukter varpå de kan bli foder, med förbehåll för bestämmelserna i förordningen om animaliska biprodukter och förordningen om transmissibel spongiform encefalopati (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001⁽²⁾). Detta behandlas i kapitel 4 i detta tillkännagivande.

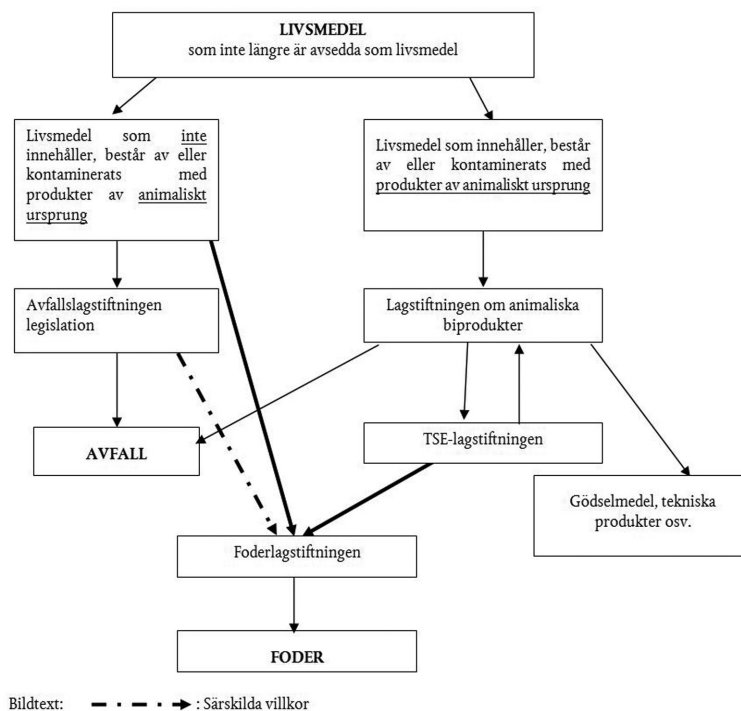
⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv (EUT L 312, 22.11.2008, s. 3).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati (EGT L 147, 31.5.2001, s. 1).

Om det framgår av märkningen att ett visst parti av en produkt inte är avsett att användas i foder får dessa uppgifter inte ändras av en företagare i ett senare led i kedjan. Sådana produkter får inte komma in i foderkedjan i ett senare skede (bilaga II till förordning (EG) nr 183/2005).

Figur

Flödesschema från livsmedel till foder

KAPITEL 2

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Enligt artikel 15 i förordning (EG) nr 178/2002 får foder inte släppas ut på fodermarknaden eller ges åt livsmedelsproducerande djur om det inte är säkert. Genom artikel 4 i förordning (EG) nr 767/2009 har denna princip utvidgats till att omfatta alla slags djur.

Enligt artikel 17.1 i förordning (EG) nr 178/2002 ankommer det först och främst på foderföretagare på alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan att i de företag som de har ansvar för se till att foder uppfyller de krav i foderlagstiftningen som är tillämpliga för deras verksamhet och kontrollera att kraven uppfylls.

De fakta och omständigheter som kan ligga till grund för att en företagare blir föremål för straffrättsliga påföljder och/eller blir ansvarsskyldig beror på hur de olika nationella rättssystemen är utformade. Mer information om innebörden och effekten av artikel 17.1 i förordning (EG) nr 178/2002 när det gäller ansvarsfördelningen inom den jordbruksbaserade livsmedelskedjan finns i vägledningen för tillämpningen av den allmänna livsmedelslagstiftningen ⁽¹⁾.

Enligt artikel 18 i förordning (EG) nr 178/2002 ska livsmedels- och foderföretagarna kunna ange alla personer från vilka de har erhållit ett livsmedel, ett foder, ett livsmedelsproducerande djur eller ett ämne som är avsett för eller som kan antas ingå i ett livsmedel eller ett foder. Genom denna spårbarhetsprincip säkerställs hela livsmedelskedjans sammansättning.

⁽¹⁾ Vägledning för tillämpningen av artiklarna 11, 12, 14, 17, 18, 19 och 20 i förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning. (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/gfl_req_implementation-guidance_sv.pdf, s. 12).

KAPITEL 3

LIVSMEDEL SOM INTE INNEHÅLLER PRODUKTER AV ANIMALISKT URSPRUNG OCH SOM INTE LÄNGRE ÄR AVSEDDA ATT ANVÄNDAS SOM LIVSMEDEL**3.1 Livsmedel som inte består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animaliskt ursprung och avfallslagstiftningen**

Om produkter från livsmedelstillverkning och livsmedel inte består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animaliskt ursprung och om de inte längre är avsedda att användas som livsmedel, det vill säga betraktas som kasserade livsmedel, kan de bli avfall eller användas som foder. Åtskillnad måste göras mellan följande fyra produkttyper som anges i punkterna a och b:

a) Andra produkter från livsmedelstillverkning än slutprodukter:

Inom flera sektorer av livsmedelsindustrin genereras biprodukter i tillverkningsprocessen vilka kan användas som foder. Här ges några exempel:

Vid krossning av solrosfrön genereras solrosfröexpeller.

Vid malning av mjöl genereras vetegroddar.

Vid sockerproduktion genereras sockerbetsmelass.

Vid stärkelseproduktion genereras stärkelsehydrolysatkaka.

Vid produktion av bakverk som inte innehåller animaliska biprodukter genereras biprodukter från bak- och pastaindustrin.

Sådana biprodukter från livsmedelsindustrin har inte någon sådan sista förbrukningsdag eller något sådant bäst före-datum som avses i avsnitt 5.1. Dock gäller regeln om material som hamnat på golvet i livsmedelsanläggningar, vilken det hänvisas till i avsnitt 5.2. Biprodukter betraktas inte som avfall om de uppfyller de kumulativa kriterierna i artikel 5 i ramdirektivet om avfall⁽¹⁾. Det ankommer på respektive livsmedelsföretagare att bevisa för den behöriga myndigheten att en specifik produkt uppfyller kriterierna för att inte klassificeras som avfall.

Vissa nationella avfallsmyndigheter begär ett särskilt intyg från livsmedelsindustrin där man utförligt redogör för att en viss produkt som tillhandahålls för användning i foder uppfyller kriterierna i ramdirektivet om avfall för att inte klassificeras som avfall. Ett sådant intyg kan förefalla onödigt eftersom en livsmedelsföretagsanläggning, till exempel ett bryggeri, från vilken jäst levereras som foderråvara måste registreras som en foderföretagsanläggning och följaktligen står under fodermyndigheternas fulla kontroll.

b) Livsmedel (slutprodukter) på livsmedelstillverkningsnivå och på grossist- eller återförsäljningsnivå:

En livsmedelsföretagare kan besluta att livsmedel (slutprodukter) på livsmedelstillverkningsnivå (t.ex. socker, solrosolja, söndriga eller missformade kakor) och livsmedel som har släppts ut på marknaden och spridits till grossister och återförsäljare (t.ex. bröd i bagerier eller på snabbköp) inte längre bör användas som livsmedel utan snarare som foder. Sådana produkter uppfyller inte biproduktkriterierna i ramdirektivet om avfall, även om de är avsedda att användas som foder. Flera nationella myndigheter tillämpar därför ramdirektivets krav strikt på sådana livsmedel och anser att livsmedelsföretagarens beslut att ta bort livsmedlen från livsmedelskedjan är detsamma som att kassera dem. Ett bra exempel på detta är att lastbilar som fraktar livsmedel av

⁽¹⁾ Biproduktkriterier för att produkter inte ska betraktas som avfall (förklarande anmärkningar i bilagan till detta tillkännagivande):

- Tillverkning som en integrerad del i en tillverkningsprocess.
- Möjlighet till direkt användning utan någon annan bearbetning än normal industriell praxis.
- Det ska vara säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta användas som djurfoder: Det ska inte bara ges möjlighet till utan säkerställas att materialet kommer att användas i överensstämmelse med lagstiftningen om fodersäkerhet.
- Den fortsatta användningen ska vara laglig, dvs. ämnet eller föremålet ska uppfylla alla relevanta produkt-, miljö- och hälsoskyddskrav för den specifika användningen.

icke-animalskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel utan som är avsedda att komma in i foderkedjan (t.ex. förpackade kex som transporteras över medlemsstaternas gränser) kan bötfällas för att inte uppfylla kraven i ramdirektivet om avfall, eftersom den mottagande medlemsstaten betraktar sändningen som avfall.

Kravet att unionens avfallslagstiftning ska respekteras innan livsmedel av icke-animalskt ursprung kan bli foder är ett stort problem för företagare som överväger att föra in produkterna i foderkedjan. Kravet kan medföra hinder för den fria rörligheten för sådana produkter på den inre marknaden, eftersom vissa medlemsstater kräver att transportregler som baseras på unionens avfallslagstiftning ska tillämpas medan andra tillämpar livsmedelslagstiftningen. Det görs för närvarande en översyn av ramdirektivet om avfall, och kommissionens förslag ⁽¹⁾ innebär att material av icke-animalskt ursprung som är avsedda som foder inte ska omfattas av ramdirektivet.

De synsätt när det gäller sista förbrukningsdag eller bäst före-datum som avses i avsnitt 5.1 och i fråga om "material som hamnat på golvet i livsmedelsanläggningar" i enlighet med avsnitt 5.2 är tillämpliga på sådana slutprodukter som avses i detta avsnitt.

Avsnittet i sammandrag

1. *Biprodukter av icke-animalskt ursprung från livsmedelsindustrin, vilka avses i led a i detta avsnitt, bör inte automatiskt betraktas som avfall utan kan direkt omfattas av foderlagstiftningen.*
2. *Det är livsmedelsföretagarens uppgift att bevisa att en biprodukt av icke-animalskt ursprung som avses i led a i detta avsnitt och som de släpper ut på marknaden som foder inte är avfall. Det allmänna kravet på ett intyg om att en produkt inte utgör avfall bör dock vara umbärligt eftersom livsmedelsföretagare som släpper ut sådana biprodukter på marknaden som foder också är registrerade som foderföretagare.*
3. *Förutsatt att material av icke-animalskt ursprung som är avsedda som foder inte längre kommer att omfattas av ramdirektivet om avfall i framtiden, kommer sådana livsmedel (slutprodukter) som avses i led b i detta avsnitt att få användas direkt som foder utan att först bli föremål för avfallslagstiftningen.*
4. *I avvaktan på att det omarbetade ramdirektivet om avfall antas och genomförs, får livsmedel (slutprodukter) som inte längre är avsedda att användas som livsmedel, i enlighet med led b i detta avsnitt, omfattas av unionens och medlemsstaternas avfallslagstiftning innan de får användas som foder.*

3.2 Krav på livsmedelsföretagare som tillhandahåller livsmedel av icke-animalskt ursprung till foderkedjan

Anläggningar i livsmedelskedjan ⁽²⁾ som är involverade i produktion, distribution, grosshandel och återförsäljning av livsmedel av icke-animalskt ursprung ska registreras eller godkännas enligt förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien ⁽³⁾. På följande länk finns en fullständig förteckning över godkända livsmedelsanläggningar i de olika medlemsstaterna:

http://ec.europa.eu/food/safety/biosafety/food_hygiene/eu_food_establishments_en

Förteckningarna över livsmedelsanläggningar som inte måste godkännas utan enbart registreras sköts helt och hållet av medlemsstaternas behöriga myndigheter.

3.2.1 Krav på företagare som tillhandahåller produkter som foder eller avfall för återvinning

En företagare kan i princip tillhandahålla livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel som

— foder (biprodukter enligt punkt 3.1 a och, efter antagandet och genomförandet av det omarbetade ramdirektivet om avfall, även sådana produkter som avses i punkt 3.1 b),

⁽¹⁾ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A52015PC0595>

⁽²⁾ Enligt förordning (EG) nr 178/2002 är fodersektorn en integrerad del av livsmedelskedjan.

⁽³⁾ Enligt artikel 6 i förordning (EG) nr 852/2004 ska varje livsmedelsföretagare registrera alla sina anläggningar hos behörig myndighet. Syftet med registreringen är att medlemsstaternas behöriga myndigheter ska få kännedom om var anläggningarna finns och vilken verksamhet som bedrivs, så att offentliga kontroller kan genomföras närhelst detta anses vara nödvändigt.

— avfall för återvinning (sådana slutprodukter som avses i punkt 3.1 b).

a) Produkter som tillhandahålls som foder

I förordning (EG) nr 183/2005 fastställs räckvidden för foderföretagare som ska registreras enligt artikel 9. En foderföretagare måste säkerställa att han/hon följer alla relevanta bestämmelser i foderlagstiftningen, till exempel bestämmelserna om foderhygien, högsta tillåtna nivåer av främmande ämnen och märkning. Foderföretagare som inte omfattas av artikel 5.1 i förordning (EG) nr 183/2005 (primärproducenter) måste tillämpa bilaga II till den förordningen och upprätta en HACCP-plan. Generellt sett ⁽¹⁾ måste en företagare som släpper ut ett foder på marknaden registreras som foderföretagare.

Livsmedelföretagare som släpper ut sådana biprodukter från livsmedelstillverkning som avses i punkt 3.1 a på marknaden i unionen klassificeras som foderföretagare och måste säkerställa att de följer kraven i foderlagstiftningen och att de registreras som foderföretagare.

b) Produkter som tillhandahålls som avfall för återvinning

Livsmedel (slutprodukter) av icke-animaliskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel enligt punkt 3.1 b kan, i avvaktan på att det omarbetade ramdirektivet om avfall antas och genomförs, ha status som "avfall för återvinning". Livsmedelsföretagaren måste således respektera det nationella systemet för att få tillhandahålla dessa produkter på fodermarknaden. Så snart livsmedel av icke-animaliskt ursprung som är avsedda att användas som foder inte längre omfattas av unionens och medlemsstaternas avfallslagstiftning, kan livsmedlen föras in direkt i foderkedjan. Så är till exempel fallet med gammalt, förpackat ⁽²⁾ bröd från snabbköp: Om snabbköpet släpper ut bröd på marknaden som betraktas som icke tillåtet (avsnitt 6.2) foder (dvs. före detta livsmedel enligt definitionen i avsnitt 1.2) under benämningen "Produkter från bageri- och pastaindustrin" (post 13.1.1 i förteckningen över foderråvaror), klassificeras snabbköpet som en foderföretagare och måste då säkerställa att den följer kraven i foderlagstiftningen och att den registreras som foderföretagare.

3.2.2 Åtgärder för att öka användningen av livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel som foder

Kravet att en redan registrerad livsmedelsföretagare som avser att tillhandahålla ett livsmedel i foderkedjan också måste registrera sig som foderföretagare och därmed ansvara för att uppfylla samtliga krav gällande fodersäkerhet kan exempelvis hindra mindre livsmedelsåterförsäljare från att registrera sig. Med tanke på målet att livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel i större utsträckning ska användas i foder, kan bördan för sådana livsmedelsföretagare minskas på två olika sätt:

a) Genom att livsmedelsföretagare får hjälp med att respektera foderlagstiftningen:

Såsom anges i artikel 22 i förordningen om foderhygien kan riktlinjer utarbetas för livsmedelsåterförsäljare som släpper ut livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel som foder. Riktlinjerna skulle göra det lättare för dem att följa foderlagstiftningen (säkerhetsåtgärder, märkning, gränsvärden för främmande ämnen). Dessutom skulle intressentsammanslutningar kunna hjälpa livsmedelsåterförsäljarna med att utveckla ett enklare, skräddarsytt HACCP-system i egenskap av foderföretagare.

⁽¹⁾ Kommissionen har tagit fram en vägledning som bland annat handlar om fastställande av foderkedjans början. Syftet med dokumentet är att utveckla ett system vid gränslinjen mellan livsmedel och foder för att undvika onödig administrativ börda och samtidigt säkerställa foderkedjans integritet (vägledning om genomförandet av vissa bestämmelser i förordning (EG) nr 183/2005 om fastställande av krav för foderhygien).

⁽²⁾ I bilaga III till förordning (EG) nr 767/2009 förtecknas "[f]örpackningar och delar av förpackningar, vid användning av produkter från livsmedelsindustrin" som råvaror för vilka det föreligger förbud när det gäller deras utsläppande på marknaden eller användning som djurfoder.

- b) Genom att livsmedelsföretagare släpper ut produkterna i fråga som "livsmedel" på marknaden:

Livsmedelsåterförsäljaren, som registrerats eller godkänts enligt förordning (EG) nr 852/2004, släpper ut livsmedlet som sådant, i enlighet med bestämmelserna i foderlagstiftningen, på marknaden till en foderföretagare som inhämtar livsmedlet för att omvandla det till foder eller direkt omvandlar det till foder⁽¹⁾. Foderkedjan börjar när företagaren tar emot livsmedlet. Foderföretagaren ansvarar för att följa foderlagstiftningen. I exemplet ovan ska snabbköpet tillhandahålla gammalt bröd till en fodertillverkare. Foderföretagaren behöver inte vara registrerad enligt förordning (EG) nr 183/2005, eftersom den produkt som företagaren tillhandahåller fortfarande är ett livsmedel (vilket innebär att livsmedelsbestämmelserna gäller) och inte ett foder. Dessutom kan inte livsmedlet tillhandahållas direkt till jordbrukare som foder till djuren, eftersom det inte uppfyller kraven för utfodring utan föregående bearbetning.

Avsnittet i sammandrag

5. *I avvaktan på att det omarbetade ramdirektivet om avfall antas och genomförs, kan livsmedel av icke-animalskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel komma in i foderkedjan som "avfall för återvinning" enligt unionens och medlemsstaternas lagstiftning för sådant avfall.*
6. *Genom riktlinjer skulle det kunna bli lättare för foderföretagare som tillhandahåller livsmedel av icke-animalskt ursprung som inte längre är avsedda att användas i livsmedel som foder att följa bestämmelserna i foderlagstiftningen.*
7. *Livsmedelshandlare som tillhandahåller produkten i fråga som ett livsmedel till en foderföretagare som omvandlar den till foder måste inte registreras som en foderföretagare.*

KAPITEL 4

LIVSMEDEL SOM INNEHÅLLER PRODUKTER AV ANIMALISKT URSPRUNG OCH SOM INTE LÄNGRE ÄR AVSEDDA ATT ANVÄNDAS SOM LIVSMEDEL

4.1 Livsmedel som består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animalskt ursprung

Livsmedel som består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animalskt ursprung får inte användas direkt vid fodertillverkning. De måste alltid först respektera bestämmelserna i förordningen om animaliska biprodukter. I denna förordning görs en tydlig åtskillnad mellan livsmedel av animalskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel av kommersiella skäl eller på grund av tillverkningsproblem eller förpackningsdefekter eller andra defekter (dvs. kasserade livsmedel) och matavfall. Eftersom det inte fastställts något minimiinhåll för material av animalskt ursprung, omfattar lagstiftningen om animaliska biprodukter alla sådana livsmedel som består av, innehåller någon mängd av eller kontaminerats med produkter av animalskt ursprung.

En livsmedelsföretagare som beslutar att tillhandahålla sådana livsmedel av animalskt ursprung för användning i foder omfattas inte av ramdirektivet om avtal (artikel 2.2 b) utan får genomgå de kontroller som anges i lagstiftningen om animaliska biprodukter.

Animaliska biprodukter som kontaminerats med avfall⁽²⁾ som omfattas av kontrollerna i ramdirektivet om avfall, ska klassificeras som kategori 2- eller kategori 1-material enligt förordningen om animaliska biprodukter och får inte komma in i foderkedjan i ett senare skede.

Enligt artikel 10 e i förordningen om animaliska biprodukter ska animaliska biprodukter "som uppstår vid framställning av produkter som är avsedda att användas som livsmedel, till exempel avfettade ben, fettgrevar och slam från centrifugering eller separering i samband med behandling av mjölk" omfattas av kategori 3-material (för användning i foder), i den mening som avses i den förordningen.

⁽¹⁾ Sådana livsmedel skiljer sig från före detta livsmedel enligt avsnitt 1.2, eftersom den företagare som ansvarar för att släppa ut livsmedlen på marknaden inte garanterar att det "inte utgör någon hälsorisk när de används som foder".

⁽²⁾ När det gäller förekomsten av eller rester av förpackningsmaterial är avsnitt 6.2 tillämpligt.

Enligt artikel 10 f i förordningen om animaliska biprodukter ska "livsmedel som innehåller produkter av animaliskt ursprung, som inte längre är avsedda för användning som livsmedel, antingen av kommersiella skäl eller på grund av tillverkningsproblem eller förpackningsdefekter eller andra defekter som inte innebär någon risk för människors eller djurs hälsa" klassificeras som kategori 3-material. Sådant kategori 3-material som avses i artikel 10 f i förordningen om animaliska biprodukter levereras i regel till en bearbetningsanläggning för animaliska biprodukter tillsammans med eller blandat med omslags- och förpackningsmaterial, som båda utgör avfall. Omslags- och förpackningsmaterialet skiljs endast från de animaliska biprodukterna i bearbetningsanläggningar för animaliska biprodukter av kategori 3. Blandningen av avfall och animaliska biprodukter måste inte på förhand klassificeras som kategori 2- eller ens kategori 1-material.

Livsmedel av animaliskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel utan som foder omfattas av särskilda bearbetningskrav och användningsrestriktioner som anges i avsnitt 4.3 i detta tillkännagivande.

4.2 Registrering av livsmedelsföretagare som tillhandahåller livsmedel av animaliskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel

Alla företagare som på något sätt framställer, transporterar, hanterar, bearbetar, lagrar, släpper ut på marknaden, distribuerar, använder eller bortskaffar animaliska biprodukter eller därav framställda produkter måste registreras i enlighet med artikel 23 i förordningen om animaliska biprodukter, om de inte redan har godkänts i enlighet med artikel 24 i den förordningen. Förteckningen över företagare och anläggningar som har registrerats eller godkänts i enlighet med förordningen om animaliska biprodukter ska offentliggöras på följande länk:

http://ec.europa.eu/food/safety/animal-by-products/approved-establishments_en

Enligt artikel 23.4 i förordningen om animaliska biprodukter måste inte sådana anläggningar registreras som framställer animaliska biprodukter och som redan har godkänts eller registrerats i enlighet med förordning (EG) nr 852/2004 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004⁽¹⁾. Detta undantag innebär dock inte att företagare inte behöver godkännas enligt förordningen om animaliska biprodukter om de bedriver sådan verksamhet som anges i artikel 24 i den förordningen.

Bearbetade animaliska biprodukter som är avsedda att användas som foder får endast tillhandahållas till foderföretagare som registrerats eller godkänts i enlighet med förordning (EG) nr 183/2005.

4.3 Bearbetningskrav och användningsrestriktioner för livsmedel av animaliskt ursprung som inte längre är avsedda att användas som livsmedel

Förordningen om animaliska biprodukter och förordningen om transmissibel spongiform encefalopati innehåller strikta bestämmelser som begränsar möjligheterna att använda livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel som foder och som består av, innehåller eller kontaminerats med animaliskt material, beroende på vilka typer av animaliskt material livsmedlen innehåller. Livsmedel som innehåller protein från idisslare annat än mjölk/mjölksprodukter eller utsmält fett får inte användas för att utfodra livsmedelsproducerande djur, förutom pålsdjur. Ett annat exempel är att livsmedel som innehåller fisk inte får användas direkt som foder. De får dock bearbetas till fiskmjöl, och fiskmjölet får inte användas för att utfodra idisslare, med undantag för icke avvanda idisslare. De som bearbetar livsmedlen måste följaktligen separera flöden av livsmedel som innehåller animaliskt material till livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel som ska/inte ska föras in i livsmedelskedjan, eller som enbart får användas för vissa arter. Dessutom måste de införa lämplig behandling och märkning för att säkerställa en slutanvändning som är säker för människors och djurs hälsa och förenlig med förordningen om animaliska biprodukter och förordningen om transmissibel spongiform encefalopati.

Förordningen om animaliska biprodukter och förordningen om transmissibel spongiform encefalopati innehåller bearbetningskrav och restriktioner för användningen av livsmedel av animaliskt ursprung som inte längre är avsedda som livsmedel som foder, för att skydda djurhälsan. Några produkter av animaliskt ursprung kan vara säkra som livsmedel men inte för djurs hälsa, bland annat eftersom de kan innehålla patogener som orsakar mul- och klövsjuka, klassisk svinpest eller afrikansk svinpest. Förordningen om transmissibel spongiform encefalopati innehåller dessutom ett "totalt foderförbud", som innebär att det är förbjudet att utfodra livsmedelsproducerande djur med bearbetat animaliskt protein, med några begränsade undantag, för att förhindra att bovin spongiform encefalopati (BSE) sprids på nytt via foderkedjan. Några animaliska produkter som får användas som livsmedel får därför inte användas som foder utan föregående bearbetning. I annat fall måste de delvis uteslutas från foderkedjan.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung (EUT L 139, 30.4.2004, s. 55).

Livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och som innehåller protein från idisslare, med undantag för mejeriprodukter, får inte användas för att utfodra andra produktionsdjur än pälsdjur. Av denna anledning får bortskaffade livsmedel som innehåller protein från idisslare, med undantag för mejeriprodukter, endast ingå i foder för pälsdjur och sällskapsdjur. Foder för produktionsdjur får dock innehålla livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och bearbetats till utsmält fett från idisslare i enlighet med lagstiftningen om animaliska biprodukter och som innehåller olösliga föroreningar på högst 0,15 viktprocent.

Kraven för bearbetning och utsläppande på marknaden av kasserade livsmedel av animaliskt ursprung anges i bilaga X till kommissionens förordning (EU) nr 142/2011⁽¹⁾.

Sådana kategori 3-material som avses i artikel 10 a–m i förordningen om animaliska biprodukter får användas för framställning av foder för produktionsdjur efter att de omvandlats till bearbetat animaliskt protein eller utsmält fett i enlighet med bilaga X till förordning (EU) nr 142/2011.

Rått kött får användas för tillverkning av sällskapsdjursfoder, som ska släppas ut på marknaden i enlighet med artikel 35 i förordningen om animaliska biprodukter och kraven i bilaga XIII till förordning (EU) nr 142/2011.

Före detta livsmedel får användas för tillverkning av pälsdjursfoder som ska släppas ut på marknaden i enlighet med artikel 36 i förordningen om animaliska biprodukter.

Vissa kategori 3-material som anges i avsnitt 10 i bilaga X till förordning (EU) nr 142/2011 får släppas ut på marknaden som foder till produktionsdjur, utan föregående bearbetning, under förutsättning att

- materialet har sitt ursprung i unionen,
- materialet har bearbetats i enlighet med artikel 2.1 m i förordning (EG) nr 852/2004 eller i enlighet med förordning (EU) nr 142/2011,
- materialet inte har kommit i kontakt med annat kategori 3-material, och
- alla försiktighetsåtgärder har vidtagits för att förhindra att materialet kontamineras.

Enligt del II avsnitt 4 kapitel II i bilaga X till förordning (EU) nr 142/2011 får den behöriga myndigheten tillåta bearbetning, användning och lagring av mjölk, mjölkbaserade produkter och mjölkderivat, utom slam från centrifugering eller separering, som är det kategori 3-material som avses i artikel 10 e i förordningen om animaliska biprodukter samt mjölk, mjölkbaserade produkter och mjölkderivat som avses i artikel 10 f och 10 h i den förordningen. Den behöriga myndigheten får till exempel tillåta direktdistribution av mjölkbaserade produkter till vissa boskapsuppfödare.

Dessutom kan den behöriga myndigheten i enlighet med artikel 18 i förordningen om animaliska biprodukter ge sitt tillstånd till att kategori 2-material och kategori 3-material insamlas och används på det egna territoriet för utfodring av djurparksdjur, cirkusdjur, kräldjur och rovfåglar som inte hålls i djurpark eller på cirkus, pälsdjur, vilda djur, hundar i etablerade kennlar eller grupper av sådana hundar som jakt- eller draghundar, hundar och katter i skyddshärbärgen och fluglarver och maskar som ska användas som fiskagn.

I nedanstående tabell⁽²⁾ sammanfattas den tillåtna foderanvändningen och de krav som ställs för bearbetning av livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och som innehåller material av animaliskt ursprung, i enlighet med förordningen om animaliska biprodukter och förordningen om transmissibel spongiform encefalopati (i deras lydelse den 1 oktober 2017).

⁽¹⁾ Kommissionens förordning (EU) nr 142/2011 av den 25 februari 2011 om genomförande av Europaparlamentets och rådet förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om genomförande av rådets direktiv 97/78/EG vad gäller vissa prover och produkter som enligt det direktivet är undantagna från veterinärkontroller vid gränsen (EUT L 54, 26.2.2011, s. 1).

⁽²⁾ Tabellen bör läsas från vänster till höger på följande sätt: Produkterna i den första kolumnen får användas, utan föregående bearbetning, för tillverkning av sällskapsdjurs- och pälsdjursfoder (Ja/Nej i den andra kolumnen) och måste bearbetas ytterligare enligt lagstiftningen om animaliska biprodukter för att få användas i foder till andra produktionsdjur än pälsdjur (Ja/Nej i den tredje kolumnen) eller i sällskapsdjursfoder (vid Nej i den andra kolumnen). I den fjärde kolumnen anges eventuella begränsningar som foder till produktionsdjur som inte används för pälsproduktion. Rutornas färg: Ju mörkare bakgrund desto restriktivare användning.

Livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och som består av, innehåller eller kontaminerats med ⁽¹⁾ :	Får användas utan föregående bearbetning för foder till sällskapsdjur eller pälsproducerande djur:	Måste bearbetas ytterligare i enlighet med lagstiftningen om animaliska biprodukter för att få användas som foder till andra produktionsdjur än pälsproducerande djur:	Tillåtet som foder till följande djur:
<ul style="list-style-type: none"> — mjölk, mjölkbaserade produkter och mjölkderivat — ägg, äggprodukter — honung — utsmält fett — gelatin/kollagen från andra djur än idisslare <p>förutsatt att materialet av animaliskt ursprung</p> <ul style="list-style-type: none"> — har sitt ursprung i unionen — har bearbetats i enlighet med lagstiftningen om livsmedelshygien. 	JA	NEJ	alla djur
<ul style="list-style-type: none"> — mjölk, mjölkbaserade produkter och mjölkderivat — ägg, äggprodukter — honung — utsmält fett — gelatin/kollagen från andra djur än idisslare <p>om materialet av animaliskt ursprung INTE har bearbetats (t.ex. konsumtionsägg, obehandlad mjölk, honung, tiramisu innehållande råa ägg) eller om materialet har sitt ursprung i tredjeländer.</p>	NEJ	JA	alla djur
Fisk eller fiskprodukter	NEJ	JA	andra djur än idisslare inklusive vattenbruksdjur, sällskapsdjur och pälsdjur
Kött från andra djur än idisslare	JA	JA	vattenbruksdjur, sällskapsdjur och pälsdjur
Köttprodukter eller blodprodukter från andra djur än idisslare	JA på vissa villkor	JA	vattenbruksdjur, sällskapsdjur och pälsdjur

⁽¹⁾ Om det kasserade livsmedlet innehåller eller har kontaminerats med flera av de djurproduktkategorier som anges i tabellen, ska den hårdare regeln tillämpas.

Livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och som består av, innehåller eller kontaminerats med ⁽¹⁾ :	Får användas utan föregående bearbetning för foder till sällskapsdjur eller pälsproducerande djur:	Måste bearbetas ytterligare i enlighet med lagstiftningen om animaliska biprodukter för att få användas som foder till andra produktionsdjur än pälsproducerande djur:	Tillåtet som foder till följande djur:
Gelatin, kollagen eller kött från idisslare	JA	Ej tillämpligt	sällskapsdjur och pälsdjur
Köttprodukter från idisslare	NEJ	Ej tillämpligt	sällskapsdjur och pälsdjur

4.4 Transport

Det framgår om man läser förordningarna (EG) nr 178/2002 och (EG) nr 852/2004 att transporten av livsmedel måste ske åtskilt från transporten av animaliska biprodukter och i olika särskilda containrar/lastbilar. Animaliska biprodukter måste fraktas med transportmedel som godkänts eller registrerats i enlighet med förordningen om animaliska biprodukter och åtföljas av ett handelsdokument.

Kapitlet i sammandrag

8. *Livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och som består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animaliskt ursprung får inte användas direkt vid fodertillverkning utan måste alltid först respektera bestämmelserna i förordningen om animaliska biprodukter.*
9. *Alla företagare som på något sätt framställer, transporterar, hanterar, bearbetar, lagrar, släpper ut på marknaden, distribuerar, använder eller bortskaffar animaliska biprodukter eller därav framställda produkter måste i princip registreras i enlighet med förordningen om animaliska biprodukter.*
10. *Livsmedel som består av, innehåller eller kontaminerats med produkter av animaliskt ursprung och som inte längre är avsedda att användas som livsmedel utan som foder omfattas av särskilda bearbetningskrav och användningsrestriktioner.*

KAPITEL 5

ÖVERVÄGANDEN OM LIVSMEDEL SOM PASSERAT SISTA FÖRBRUKNINGSDAG OCH BÄST FÖRE-DATUM OCH MATERIAL SOM HAMNAT PÅ GOLVET I LIVSMEDELSANLÄGGNINGAR

5.1 Livsmedel som passerat sista förbrukningsdag och bäst före-datum

Datummärkning av livsmedel fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 ⁽²⁾. Enligt artikel 24.1 i den förordningen ska lättförädliga livsmedel förses med en sista förbrukningsdag. Det är

⁽¹⁾ Om det kasserade livsmedlet innehåller eller har kontaminerats med flera av de djurproduktkategorier som anges i tabellen, ska den hårdare regeln tillämpas.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 av den 25 oktober 2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 1924/2006 och (EG) nr 1925/2006 samt om upphävande av kommissionens direktiv 87/250/EEG, rådets direktiv 90/496/EEG, kommissionens direktiv 1999/10/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG, kommissionens direktiv 2002/67/EG och 2008/5/EG samt kommissionens förordning (EG) nr 608/2004 (EUT L 304, 22.11.2011, s. 18).

livsmedelsföretagarnas ansvar att fastställa sista förbrukningsdag eller bäst före-datum, det vill säga livsmedlets hållbarhet, med hänsyn tagen till säkerhet, kvalitet och saluföring. Vissa livsmedel måste inte förses med bäst före-märkning, till exempel färsk frukt och hållbara livsmedel som salt, socker och vinäger. Den enda kategori av livsmedel som ska omfattas av datummärkning enligt EU-lagstiftningen är konsumtionsägg⁽¹⁾.

Något som vållar problem för att i högre grad använda livsmedel som passerat bäst före-datum som foder är att behöriga myndigheter i vissa medlemsstater automatiskt klassificerar sådana livsmedel

- som kategori 2-material enligt artikel 9 i förordningen om animaliska biprodukter, om de innehåller produkter av animaliskt ursprung, vilket gör att de inte får användas som foder, eller
- som avfall, om de inte innehåller produkter av animaliskt ursprung, vilket innebär att de inte får användas som foder eller att de åtminstone måste hanteras i enlighet med avfallslagstiftningen innan de kan omvandlas till foder.

Bäst före-datumet är snarare en kvalitetsstandard än en säkerhetsstandard. Ansvarig foderföretagare bör göra individuella bedömningar med utgångspunkt i HACCP-principerna av om det finns risker för människors eller djurs hälsa. Om inga risker finns skulle livsmedlet i fråga kunna användas som foder.

Begreppet "sista förbrukningsdag" behandlas i artikel 24.1 i förordning (EU) nr 1169/2011:

- "För livsmedel som mikrobiologiskt är lättfördärliga och därför efter en kort period kan antas utgöra en omedelbar fara för människors hälsa, ska datum för minsta hållbarhet ersättas med sista förbrukningsdag. Efter sista förbrukningsdag ska ett livsmedel anses som icke säkert i enlighet med artikel 14.2–14.5 i förordning (EG) nr 178/2002."
- Syftet med denna bestämmelse är att förtydliga att ett visst livsmedel som passerat en sista förbrukningsdag inte får släppas ut på unionens livsmedelsmarknad eftersom det då är osäkert som livsmedel. I artikel 24.1 i förordning (EU) nr 1169/2011 hänvisas det till artikel 14 i förordning (EG) nr 178/2002, som innehåller krav på livsmedels säkerhet, och inte till artikel 15 i den förordningen (krav på fodersäkerhet). Livsmedel som inte längre är lämpliga som livsmedel kan därför fortfarande användas för tillverkning av foder för produktionsdjur.
- En nödvändig förutsättning är att livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och som innehåller animaliska produkter måste vara förenliga med förordningen om animaliska biprodukter. Enligt artikel 14 d i den förordningen får kategori 3-material som har förändrats genom nedbrytning eller förstöring så att produkten utgör en oacceptabel risk för människors eller djurs hälsa uttryckligen inte användas för foderändamål. Enligt artikel 15 i förordning (EG) nr 178/2002 får foder inte släppas ut på marknaden eller ges åt livsmedelsproducerande djur om det inte är säkert. Genom artikel 4 i förordning (EG) nr 767/2009 har denna regel utvidgats till att omfatta alla slags djur.
- Enligt artikel 17.1 i förordning (EG) nr 178/2002 är det framför allt foderföretagaren på alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan som ansvarar för att se till att foder uppfyller de krav i livsmedelslagstiftningen som är tillämpliga på deras verksamhet och kontrollera att dessa krav uppfylls. Om företagarna inte kan säkerställa överensstämmelse med artikel 10 f i förordningen om animaliska biprodukter ("... som inte innebär någon risk för människors eller djurs hälsa") eller garantera insamling och bearbetning av kategori 3-material till foder utan kontaminering med kategori 2-material i enlighet med artikel 9 g i förordningen om animaliska biprodukter, bör hela sändningen klassificeras som kategori 2-material (material som inte får användas i foder).

⁽¹⁾ Bästa före-datum ska tillämpas på ägg som saluförs som klass A-ägg (konsumtionsägg) och fastställs i kommissionens förordning (EG) nr 589/2008 av den 23 juni 2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1234/2007 när det gäller handelsnormerna för ägg (EUT L 163, 24.6.2008, s. 6) (artikel 12). I förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung (avsnitt X kapitel 1 punkt 3 i bilaga III) fastställs vidare att ägg ska levereras till konsumenten inom högst 21 dagar från värping.

5.2 Material som hamnat på golvet i livsmedelsanläggningar

Vissa livsmedelsbearbetningsföretag uppger att livsmedel automatiskt betraktas som avfall (kasserade livsmedel) om de hamnat på golvet i livsmedelsanläggningar. Detta är befogat när livsmedlen är avsedda som människoföda men inte när de är avsedda som foder. Att materialet fått kontakt med golvet bör inte innebära att materialet inte får användas som foder, så länge som producenten har vidtagit följande åtgärder:

- Infört ett protokoll för att hålla golvet rent.
- Vidtagit åtgärder för att förhindra mikrobiologisk, kemisk eller fysisk kontaminering.
- Skaffat lämplig utrustning för att samla upp livsmedlet från golvet.

Dessa åtgärder måste identifieras, bedömas och vara lämpliga och bör, som en del av företagarens obligatoriska HACCP-system, framför allt vidtas om materialen kommer att användas som foder senare i kedjan. Livsmedel av animaliskt ursprung som har förklarats otjänliga som livsmedel eftersom de innehåller främmande föremål ska klassificeras som kategori 2-material som inte får utfodras till produktionsdjur, förutom pälsdjur. Foderföretagare som släpper ut fodret på marknaden måste självklart fortfarande se till att fodret är sunt, äkta, oförfalskat, lämpligt för avsedd användning och av god marknadsmässig kvalitet.

Kapitlet i sammandrag

11. *Livsmedel som passerat bäst före-datum får användas som foder förutsatt att de uppfyller säkerhetskraven enligt foderlagstiftningen. Livsmedel som innehåller produkter av animaliskt ursprung ska vara förenliga med bestämmelserna i förordningen om animaliska biprodukter.*
12. *Livsmedel som passerat sista förbrukningsdag bör inte automatiskt uteslutas från användning som foder. Om foderföretagaren kan garantera att det livsmedel som passerat sista förbrukningsdag inte utgör någon risk för människors och djurs hälsa, bör livsmedlet få komma in i foderkedjan.*
13. *Förutsatt att vissa villkor uppfylls bör material som hamnat på golvet i livsmedelsanläggningar inte kasseras automatiskt. Sådana material får användas som foder förutsatt att de inte utgör någon risk för människors och djurs hälsa.*

KAPITEL 6

UTSLÄPPANDE PÅ FODERMARKNADEN

I enlighet med förordning (EG) nr 767/2009 tillämpas följande bestämmelser för användning av livsmedel som inte längre är avsedda som livsmedel som foder, utöver de krav som ställs på kategori 3-material i lagstiftningen om animaliska biprodukter:

6.1 Märkning och förpackning

Bestämmelserna i kapitel 4 i förordning (EG) nr 767/2009 om märkning, presentation och förpackning tillämpas för utsläppande på marknaden av före detta livsmedel, på grund av deras status som foder. När det gäller bulk-sändningar av foderråvaror kan märkningsuppgifterna ges på de medföljande dokumenten. Den information som ska ges i de medföljande dokumenten är de specifika märkningsuppgifterna och inte de uppgifter som fortfarande kan finnas på livsmedelsmärkningen.

I artikel 8.8 i förordning (EU) nr 1169/2011 föreskrivs ett undantag till de allmänna märkningskraven för leveranser mellan livsmedelsföretagare. I förordning (EG) nr 767/2009 finns dock inget undantag för leveranser från en foderföretagare till en annan som inte är själva slutanvändaren (djurhållaren).

6.2 Användningsrestriktioner

Före detta livsmedel med förpackningsmaterial (bilaga III till förordning (EG) nr 767/2009) och med överdriven kemisk kontaminering (Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/32/EG ⁽¹⁾) eller mikrobiologisk kontaminering ⁽²⁾ får inte direkt användas som foder. Sådana foderråvaror betraktas som icke tillåtet foder. Enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 767/2009 måste det på märkningen av sådana produkter tydligt anges att de inte får användas som foder om de inte bearbetas eller dekontamineras. Enligt bilaga VIII till den förordningen måste det också anges vilken typ av bearbetning, till exempel avlägsnande av förpackningsmaterial eller dekontaminering, som krävs för att produkterna ska få användas som foder.

Kapitlet i sammandrag

14. *De allmänna märkningskraven för foder är tillämpliga på före detta livsmedel. Information som fortfarande kan finnas kvar på livsmedelsmärkningen ger inte några garantier för att dessa krav uppfylls och är därför irrelevant i detta avseende.*
15. *Livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel och som inte överensstämmer med lagstiftningen om fodersäkerhet (dvs. icke tillåtet foder) måste förses med märkning där det tydligt anges att livsmedlen endast får användas som foder efter lämplig bearbetning.*

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/32/EG av den 7 maj 2002 om främmande ämnen och produkter i djurfoder (EGT L 140, 30.5.2002, s. 10).

⁽²⁾ Animaliska biprodukter som klassificerats som kategori 1- eller kategori 2-material får inte inordnas i en ny kategori efter en dekontaminerings- eller avgiftningsprocess.

BILAGA

Förklarande anmärkningar om tillämpningen av biproduktskriterierna i artikel 5 i ramdirektivet om avfall på produkter från livsmedelsindustrin som inte innehåller, består av eller kontaminerats med produkter av animaliskt ursprung avsedda för foder (enligt kommissionens meddelande KOM(2007) 59 slutlig):

1. *Det ska vara säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta att användas.*

Avsikten att producera foder av dessa ämnen innebär att de, med förbehåll för villkoret att de har vissa egenskaper som gör att de får användas till foder, betraktas som foderråvaror och att de därmed införlivas i livsmedelskedjans spårbarhetssystem.

2. *Ämnet eller föremålet ska kunna användas direkt utan någon annan bearbetning än normal industriell praxis.*

Normal industriell praxis innefattar samtliga åtgärder som en producent skulle vidta för en viss produkt, till exempel

- filtrering, tvätt eller torkning av råvaror,
- tillsättande av material som krävs för fortsatt användning, eller
- kvalitetskontroller.

Behandlingar som vanligtvis betraktas som ett återvinningsförfarande får dock i princip inte betraktas som normal industriell praxis i detta avseende. Vissa av dessa bearbetningsåtgärder kan vidtas vid producentens produktionsanläggningar, vissa vid nästa användares anläggning och vissa av mellanhänder, så länge som de också uppfyller kriteriet "tillverkning som en integrerad del i en tillverkningsprocess". De som bearbetar produkter som inte längre är avsedda att användas som livsmedel måste använda sig av de processer som anges i förteckningen över foderråvaror, vilka utgör allmänt erkänd och accepterad industriell praxis.

3. *Ämnet eller föremålet ska produceras som en integrerad del i en produktionsprocess.*

Verksamhet som tack vare allt mer specialiserade industriprocesser bedrivs utanför producentens produktionsanläggning (t.ex. torkning, raffinering och tvätt) innebär inte att materialet inte betraktas som en biprodukt. Användningen av produkter som inte längre är avsedda som livsmedel för att producera foderblandningar kräver inte någon ytterligare återvinningsprocess. De som bearbetar produkter som inte längre är avsedda att användas som livsmedel (foderföretagare) ska samla in materialet, som behandlas som råvaror för foderändamål, och se till att en viss tillverkningsprocess följs.

4. *Den fortsatta användningen ska vara laglig, dvs. ämnet eller föremålet ska uppfylla alla relevanta produkt-, miljö- och hälsoskyddskrav för den specifika användningen och inte leda till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa.*

Den fortsatta användningen av produkter som inte längre är avsedda som livsmedel i djurfoder omfattas av unionens foderlagstiftning, framför allt förordningen om foderhygien, som bland annat kräver att foderföretagare ska genomföra en fullständig HACCP-plan, samt förordningen om utsläppande av foder på marknaden och den allmänna livsmedelslagstiftningen.